

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

De la Ioan citire

Domnul, de viață făcătorul*

Dumnezeu s-a definit pe Sine în Vechiul Testament: „Eu sint cel ce sint” (Ieșire 3, 14). $\epsilon\gamma\omega\epsilon\lambda\mu\iota\ \delta\ \Theta\epsilon\upsilon\varsigma$. Această definiție rezumă și reduce toate atributele lui Dumnezeu la cel mai important, la atributul primordial, ontologic: a exista, a fi, a avea viață, vis-à-vis de a nu fi, a nu exista, vis-à-vis de neant, de nimic. Cel ce este, $\delta\ \Theta\epsilon\upsilon\varsigma$ este, prin însăși această definiție, persoană, adică cineva care gîndește, simte, aude, vorbește, iubește, lucrează, este adică o individualitate definită ca atare care poate sta în relație cu alte persoane, ca un „Eu” cu un „Tu”, după expresia consacrată a lui Martin Buber. Este persoană, adică se poate dialoga cu El, este partener viu care ascultă și răspunde, ceea ce dă consistență și îndreptățire rugăciunilor noastre. De aceea teologia ortodoxă și toate teologiile creștine fidele mesajului biblic, nu vor putea niciodată accepta și înțelege acele definiții ale lui Dumnezeu, date de filozofi și chiar de unii teologi, ca Paul Tillich de pildă, care fac din El ceva nedefinit, despersonalizat, principiu în loc de persoană.

Ca și Dumnezeu-Tatăl în Vechiul Testament, Iisus Hristos s-a definit pe Sine în Noul Testament, în cele din urmă, dezvăluindu-și identitatea printr-o formulă lapidară și atotcuprinzătoare, tot ca viața: „Eu sint calea, adevărul și viața” (Ioan 14, 6). Această definiție trebuie înțeleasă, înainte de orice altfel de înțelegere, în același sens al formulei vechi-testamentare: „Eu sint cel ce sint”, pentru că tocmai acest lucru desparte două împărțiri, două stări, două situații în mod absolut opuse: marea minune a lui „a fi”, vis-à-vis de marele nimic, de marele „a nu fi”.

Pe icoanele ortodoxe, în jurul capului, pe aureolă, iconografiile L-au numit din cele mai vechi timpuri, pe Iisus Hristos, cu același nume pe care și L-a ales pentru Sine Dumnezeu — Cel Unul în Vechiul Testament: $\delta\ \Theta\epsilon\upsilon\varsigma$, Cel ce este, aceasta vrînd să însemneze că Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu este altcineva decît același Dumnezeu al slavei din Vechiul Testament, descoperit în chip expres ca unul din Treime, în Noul Testament.

În chip cu totul deosebit, Iisus s-a definit pe Sine ca Viață prin învierea Sa din morți. A afirmat viața vis-à-vis de neant. Învierea a fost manifestarea dumnezeirii ca Viață. Învierea a fost dovada supremă a dumnezeirii Sale. De aceea Sfîntul Apostol Pavel întemeiază toată credința noastră în Dumnezeu tocmai pe această dovadă și, la urma urmei, numai pe această dovadă: „Dacă Hristos n-a

înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră” (I Cor. 15, 14). Dacă El nu este viață, dacă nu are stăpînire asupra vieții și a morții, nu e nimic, n-a fost nimic. A fost unul ca oricare altul dintre fiii oamenilor. Învierea Sa din morți, întoarcerea la viață din ne-ființa morții, prin puterea Sa proprie i-a dat Lui și nouă conținut, consistență, sens.

Iisus Hristos cel înviat din morți, s-a dovedit astfel a fi Fiul lui Dumnezeu, unul din Treime, și nu „un om oarecare din Nazaret”, mare și sfînt, dar om, identitate la care, surprinzător și de neînțeles, îl reduc chiar unii teologi moderni, ca cei din Școala lui Bultmann. Precum Tatăl este Viață, și persoană și Fiul este Viață și persoană: „Eu și Tatăl una sintem” (Ioan 10, 30).

Și Sfîntul Duh a fost definit de către Sinodul al II-lea ecumenic (Constantinopol 381), ca „Domnul de viață făcătorul” (în Simbolul Credinței). Așa se spune și în Cartea Facerii, că atunci cînd l-a creat pe om, Dumnezeu: „a suflat în fața lui suflarea de viață, și s-a lăcut omul în înțea vie” (Fac. 2, 7). Sfîntul Ioan evanghelistul confirmă cele spuse în Cartea Facerii atunci cînd spune că „Duhul este cel ce dă viață” (Ioan, 6, 63).

Așadar viața vine numai de la Dumnezeu. Ea este dumnezeiască, sfîntă, sacră, de aceeași calitate cu sfințenia lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu e „făcător de viață”, de aceea nimeni nu are nici un drept asupra sau împotriva vieții. Viața e darul lui Dumnezeu. De aceea a atenta la viața cuiva e crimă împotriva lui Dumnezeu. În tradiția ortodoxă corpul sinucigașilor nu este primit în biserică, nici preotului nu-i este îngăduit să-i facă slujbă.

Cumplită părsire! Te face să tremuri de nedumerire. Te face să bănuiești suflete dure la originea acestor interdicții pronunțate pentru eternitate, fără chip de schimbare, de revenire, de iertare. Sentință implacabilă și ireversibilă. Dar nu, nu erau suflete dure cei care au pronunțat această anatamă irevocabilă. Au pronunțat-o în apărarea vieții. Au afirmat pe Dumnezeu, dătătorul vieții. A fost un act de credință. Viața nu i-a aparținut celui ce și-a luat-o singur, decît ca un dar. O avea cu împrumut, pentru un ciclu stabilit de Dătător. El n-a avut dreptul să dispună de ceea ce nu era

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

* Meditație ținută la deschiderea lucrărilor Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Geneva, din ziua de 19 februarie 1982.

Postul și foloasele lui

Din învățătura Sfintei Biserici Înțelegem că postul este înfrînarea de toate mîncărurile sau, în caz de boală, numai de unele; de asemenea și de băuturi, de toate păcatele și dorințele cele rele, pentru ca în felul acesta, creștinul să poată face rugăciunea lui cu ușurință și să împace pe Dumnezeu, în că și ca să omoare pozele trupesti și să cîștige harul lui Dumnezeu.

Așadar, lucrul cel mai de seamă pe care îl implică postul este înfrînarea, atît a trupului, cît și a sufletului. Iar prin înfrînare se înțelege fuga de imbuibare a trupului, sufletul urmînd să fie ferit de vicii, de păcate, de petreceri nefolositoare, care ar putea să-l ducă pe creștin la ispîte și la uitarea rugăciunilor către Dumnezeu.

Postul este o armă puternică împotriva lăcomiei, împotriva celui rău și a tot ce vine de la el. Postul este un mijloc de desăvîșire, de omorîre a voiei și poftelor trupului, un semn văzut al rivnei și al sirgînței noastre pe calea binelui, spre asemănarea cu Dumnezeu. În multe locuri din Testamentul Vechi aflăm că Insuși Dumnezeu a rînduit să se țină posturi pentru înfrînarea trupului și a sufletului de la cele rele.

Dar mărturiile din Noul Testament sînt mai limpede grăitoare în ceea ce privește postul, pentru că unele din ele ne vin chiar de la Mintuitorul Iisus Hristos. Insuși Mintuitorul a postit în pustiu, timp de 40 de zile și de 40 de nopți (Matei 4, 1—2). Proorocița Ana a postit la templul din Ierusalim (Luca 2, 36—37). Sfîntul Ioan Botezătorul a postit (Marcu 1, 6), hrînindu-se doar cu lăcuste și cu miere sălbatică. Au postit și Sînții Apostoli (II Cor. 6, 4—5), ca și urmașii lor și toți bunii creștini de atunci și pînă în vremea noastră.

Dar Mintuitorul Iisus Hristos ne învață și cum să postim, zicînd: „Cînd postiți nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc; ade-vărat grăiesc vouă: își iau plata lor. Tu însă, cînd postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, Care este în ascuns și Tatăl, Care vede în ascuns, va răsplăti ție” (Matei 6, 16—18). Iar Sfîntul Apostol Pavel ne învață că postul ade-

Pr. prof. D. Călugăr

(Continuare în pag. a 2-a)

Tradiția și exigențele ei

Biserica Ortodoxă este Biserica Tradiției, a Tradiției care mediază revelația lui Dumnezeu în istorie, concentrată în Sfînta Scriptură și mărturia Apostolilor, apărută de Sfinții Părinți, purtată de „comuniunea sfinților” de-a lungul secolelor. Tradiția este Practica Bisericii, nu istoria acesteia, ci spiritualitatea ei liturgică, eclesială, multiformă. Sau mai bine zis, norma Tradiției este practica Bisericii. Despre această practică, foarte diversă și bogată, vorbește însuși Noul Testament. Tradiția, adică practica Bisericii, trebuie să respecte această mare diversitate despre care dă mărturie Noul Testament (Evrei 1, 1). În acest sens, Noul Testament este un model pentru Tradiția postapostolică.

Tradiția sau practica Bisericii presupune cel puțin trei acte principale: a primi, a purta, a transmite.

Înainte de orice, Biserica este chemată să readucă în memoria credincioșilor istoria mîntuirii lumii, momentele și evenimentele decisive în care Dumnezeu a restabilit comuniunea Sa cu creația și neamul omenesc. Această comemorare a iconomiei lui Dumnezeu nu are nimic imaginar sau nostalgic. Biserica primește prin Tradiție un mesaj cu valoare în sine, care vorbește de scopul lui Dumnezeu cu lumea. Prin Tradiție, Biserica recunoaște pe Dumnezeu așa cum este El, înainte de intrupare și în intruparea Fiului său Iisus Hristos, care nu este altcineva decît „Îngerul de mare sfaț” (Isaia 9, 5) din Vechiul Testament. Există o tradiție stabilită, primită: „Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă...” (I Cor. 11, 23). „Vă fac cunoscută, fraților, Evanghelia pe care v-am binevestit-o, pe

Pr. prof. Ion Bria

(Continuare în pag. a 4-a)

Nicolae Titulescu

La 16 martie 1982, s-au împlinit 100 de ani de la nașterea distin-sului diplomat român Nicolae Titulescu, ilustră personalitate a vieții politice internaționale interbelice, care pe parcursul a aproape două decenii a militat, cu toată forța talentului său, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei sale, România.

Provenit dintr-o familie de intelectuali cu tradiții cărturărești, fiind fiu de avocat, nepot de protopop și strănepot al pictorului Theodor Aman, viitorul jurist, ră-

mas orfan de tată la un an și jumătate, a demonstrat încă din adolescență calități intelectuale excepționale, absolvind Liceul la Craiova, cu premiul de onoare. După studii strălucite în științe juridice, la Paris, se reîntoarce în țară, devenind din 1904 profesor suplinitor la Catedra de drept civil a Universității din Iași, iar după aceea titular la cea din București.

Activitatea sa se împarte în două perioade distincte. În prima parte, pe lângă cursurile ținute la Facultatea de drept, îl preocupau chestiunile social-politice interne, fiind adeptul unor transformări democratice în limitele statului burghez-moșieresc, cum ar fi: votul universal, reformele învățămîntului juridic, agrar, fiscal etc., iar din anul 1922 se dedică în exclusivitate politicii externe.

În 1907, a adoptat o poziție plină de compasiune față de țărani răsculați, situîndu-se alături de N. Iorga, I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, O. Goga, I. Lupaș și alte personalități. În acel an, pe lângă publicarea lucrării Problema responsabilității juridice a statului și a comunelor cu privi-

Mihai Solronie

(Continuare în pag. a 4-a)

Simbolul Credinței (XIII)

(Art. 7, 11—12). Eshatologia

Cer nou și pămînt nou, transfigurarea tuturor. Viața veșnică. — Cu sfîrșitul zilei de judecată obștească se încheie și istoria lumii actuale. Despre sfîrșitul lumii, Sfînta Scriptură vorbește în mai multe rînduri, uneori dînd și oarecare amănunte în legătură cu acel sfîrșit. „Dintru început Tu, Doamne, pămîntul l-ai întemeiat și lucrul miinilor Tale sînt cerurile. Acelea vor pieri, iar Tu vei rămîne; și toți ca o haină se vor învechi și ca un veșmînt îi vei schimba și vor fi schimbați” (Ps. 101, 26—27); „Cerul și pămîntul vor trece” (Matei 24, 35); „Fața acestei lumi trece” (I Cor. 7, 31); „Cerurile de acum și pămîntul sînt ținute prin același cuvînt și păstrate pentru focul din ziua judecării. Iar ziua

Domnului va veni ca un fur; atunci cerurile vor pieri cu vuiet mare; stihiiile, arzînd, se vor desface, și pămîntul și lucrurile de pe el vor arde cu totul” (II Petru 3, 7, 10).

Cînd va fi acel sfîrșit, știe numai Dumnezeu. „Iar de ziua aceea și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Matei 24, 36).

Sfîrșitul lumii nu înseamnă nimicirea lumii sau distrugerea ei totală, adică nu desființare ca și cum ar reîntra în nimic, în neființa din care a fost scoasă prin creație; ci sfîrșitul înseamnă schimbare fundamentală a

Pr. prof. Isidor Todoran

(Continuare în pag. a 4-a)

Cîteva momente din viața mănăstirii Hodoș-Bodrog

În 1977 s-au împlinit 800 de ani de la prima atestare documentară a acestei mănăstiri din apropierea imediată a orașului Arad. După cum spunea într-un memoriu mitropolitul Andrei Șaguna această mănăstire „se află în mijlocul unei populații curat românești”. Toate schimbările demografice înregistrate în aceste părți în decursul vremurilor sînt ulterioare mărturiilor care atestă aici existența și continuitatea aceleiași culturi și aceluiași condiții de viață economică și socială ca și în celelalte părți ale teritoriului românesc. Nu trebuie uitat că această mănăstire e situată în apropierea drumurilor străvechi, de pe malul Mureșului, unde cercetările arheologice au găsit dovezi materiale, unele și ceramice datînd încă din epoca neoliticului (3500—2800 î. e. n.), în comuna Bodrogul Nou, la 1 km de mănăstire, a fost aflat un clocan de piatră. Iar din epoca fierului (cca 500—100 î. e. n.), tot în imediata apropiere se știe că era situată și așezarea Ziridava, vechi centru tribal dac distrus de ocupanții romani în timpul războaielor din 101—106. O serie de cărămizi romane cu ștampila legiunii XIII Gemina au fost găsite în cîteva localități din jur, inclusiv în zidul clădirii actuale a mănăstirii Hodoș-Bodrog precum și în pavajul din curtea ei. Ceramică românească din sec. XI—XII a fost găsită în apropiere, la Felnac, iar în campania de săpături din 1976—1977 a fost aflat în vatra mănăstirii o monedă provenind de la regele ungar Ladislau I († 1095). Desigur că nu lipsesc nici mărturiile creștine. Astfel, la Pecica, în apropiere, a fost aflată o cățaramă de bronz asemănătoare celor aflate la Sucidava (= Celei) datînd din sec. VI. La

Kis-Sombor, lângă granița româno-ungară, s-au păstrat pînă de curînd urmele unei biserici rotunde, după cum tot acolo au fost descoperite și monede bizantine de la împăratul bizantin Constantin VII Porfirogenetul (913—957). Nu mai vorbim de celebrul tezaur de la Sinnicolaul Mare (azi la Viena), care conține dovezi puternice despre creștinismul acestor regiuni din sec. IX.

La dezvoltare deosebită a ajuns ținutul Mureșului de jos în jurul anilor 1000, cînd se știe că a trăit voievodul Ahtum, urmașul altui voievod local mai vechi, Glad. Ahtum, s-a creștinat la Vidin și de acolo și-a adus călugării „greci” așezîndu-i în reședința sa Morisena, capitala voievodatului care cuprindea tot teritoriul dintre Dunăre, Tisa și Criș, iar spre răsărit se întindea pînă spre munții Hunedoarei. Bogățiile și puterea lui armată sînt descrise în amănunțime de „Legenda sancti Gerardi”. Îndeosebi trebuie subliniat faptul că Ahtum a opus mulți ani rezistență dirză regilor unguri în tendința lor de expansiune spre est, îndeosebi vămuindu-le transporturile de sare, care porneau din inima Transilvaniei pe valea Mureșului în jos încă din epoca romană și care se vor continua pînă în sec. XIX. Pînă a trăit viteazul împărat bizantin Vasile II Bulgarctonul († 1025) (cu care Ahtum pare a fi cultivat relații de prietenie), regele ungar Ștefan cel Sfînt n-a putut înălțura pe voievodul român, care se vede că avea sprijin puternic în masele populare întrucît un document contemporan („Deliberatio”) relatează că se simțeau semnele unei „răscoale populare”. După 1028, folosindu-se de trădare, regele Ștefan a înfrînt pe Ah-

tum, iar pe călugării „greci” îi mută în alt loc, mai spre vest. Papalitatea a căutat să neutralizeze influența așezămintelor bisericesti ortodoxe înglobîndu-le sub o oblăduire nouă, „îndepărtată”. Așa s-au petrecut lucrurile și în alte regiuni ale Europei. În realitate în felul acesta au fost cîmpite și alte ținuturi transilvănene, unde aservirea feudală a căutat să îngrădească independența localnicilor. Totuși, în cele mai multe regiuni locuite de români (Banat, Crișana și Maramureș, ca să nu mai vorbim de Zaránd și Țara Hațegului) s-au menținut organizații voievodale și cneziale proprii.

În drumul lui spre Roma și înapoi, împăratul bizantin Ioan V Paleologul a trecut în anii 1365—1366 peste Ungaria fiind transportat și ospătat de cneji români din Banat. Cînd cuceritorii turci au atins regiunile arădane ni s-au păstrat informații că în localitatea vecină Felnac în fruntea obștei românești existau și la 1484 și la 1660 de fiecare dată un „voievod” local. Nu-i mirare, așadar, că în 1595, cu ocazia luptelor de eliberare de sub turci și de unificare a principatelor românești de către Mihai Viteazul tocmai aceste ținuturi bănățene și arădane au dat dovadă — ca și pe vremea răscoalei condusă de Gh. Doja — de acte de eroism deosebit, care au dus pînă la martirizarea episcopului Teodor, stabilit probabil la Ineu, unde se românizase deabinelea aproape uitîndu-și limba, familia nobililor și vlădicilor din familia Brancovici, ajunsă cu mari rosturi în viața românească a veacului al XVII-lea.

Se știe că episcopul Sava I Brancovici (1606—1627) care și-a cîștigat mari merite în luptele împotriva turcilor, a fost răsplătit de principele Ardealului cu mai multe moșii, între care și satul Hodoș, pe care episcopul l-a dăruit apoi mănăstirii, pe care-l întîlnim în posesia mănăstirii pînă pe la anii 1700. În tot acest răstimp, documentele amintesc începînd cu 1177, 1216, 1223, 1233, 1293 și continuînd și în veacurile XIV—XVI — cu toată „anarhia feudală” care creștea continuu că mănăstirea primea, cu aprobarea forurilor conducătoare, cota ei de bolovani de sare transportați pe Mureș în jos. Se pare că, afară de nartexul exterior, clădirea actuală a mănăstirii se va fi ridicat în jurul anilor 1400 în stilul bizantin al trifoiului ascuțit („triconc”) așa cum s-au construit și mănăstirile Coziei și a Prislopului ardelean. Pictura în frescă pare a fi fost executată

în sec. XVII, afară de cea din nartex și de pe iconostas, care a fost completată în sec. XVIII.

Ca și în cazul mănăstirilor Cernica și Căldărușani și mai pregnant e cazul Snagovului, ridicate toate în locuri retrase de ochii lumii, pe o limbă de pămînt mai greu accesibilă, de regulă pe o insulă — tot așa a dăinuit și mănăstirea Hodoș-Bodrog pe un loc ceva mai ridicat de pe malul Mureșului, dar care din păcate de foarte multe ori a căzut pradă inundațiilor fie din pricina eroziunii apelor, fie din pricina schimbării dese a cursului acestui riu. O hartă de pe la 1750 ni-i arată pe călugării de la Hodoș-Bodrog pescuind pește, tocmai lângă zidul mănăstirii. Totuși viața acestei mănăstiri ortodoxe, despre care mitropolitul Sofronie de Lipova se plîngea țarului rus în 1652 că se află „în mijlocul turcilor” era grea. Și mai grea a devenit ea sub regimul habsburgic. Acum s-au refugiat aici și o mulțime de sîrbi, cărora Curtea imperială de la Viena le-a acordat un fel de autonomie prin așa-numitele „privilegii ilirice” drept răsplătire pentru obligațiile militare antiotomane. În 1694 se știe că în mănăstirea Hodoș-Bodrogului a rezidat episcopul sîrb Isaia Diacovici. Oricum, datorită împrejurărilor vremii, mănăstirea va ajunge cu timpul înglobată sub conducerea ierarhiei sîrbești de la Carlovci pînă la 1865, cînd revine sub administrația românească fiind pînă la 1930 (cînd a fost restaurată mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus) singura mănăstire ortodoxă la nord de Carpați și în care au fost tunși în monahism aproape toți ierarhii ortodocși din Transilvania acestei vremi. Ar trebui să recitească cineva impresiile puternice pe care le retrăia Ioan Slavici după 70 de ani de la primul pelerinaj (între 1855—1860) făcut în copilărie la această mănăstire spre a vedea ce mare înduioșare și mulțumire sufletească s-a putut desprinde din desfășurarea în liniște și cu bună rînduială a slujbelor și rugăciunilor. Pentru cei din generațiile următoare, inclusiv a celei din vremea inundațiilor din 1970 și 1975, impresiile nu sînt mai puțin grăitoare. Iar astăzi, cînd s-a asfaltat și șoseaua care duce pînă la mănăstire, accesul credincioșilor e și mai ușurat.

Trebuie spus totodată că atît în epoca „slavonismului cultural”

din sec. XI—XVI cînd în viața de stat și bisericească se folosea și la noi limba slavonă (după cum în Apus se folosea latina), mănăstirea Hodoș-Bodrog a fost o vatră de cultură și de educație religioasă neîntreruptă pentru viețuitorii și închinătorii care căutau mîngăiere acolo. Mărturii stau între altele cele peste 30 de manuscrise slavone redactate majoritatea în sec. XVI și XVII și din care credem că cel puțin cîteva au fost aduse aici pe la finea sec. XVI și începutul sec. XVII de unii copisti sau „zugravi” apropiați sau chiar înrudiți cu familia Brancoviciștilor. Așa credem că a fost cazul cu Petru „zugravul” care copiază și ornamentează manuscrisul de sub cota 28 precum și cunoscutul preot Ioan din Gomionita, despre care credem că prin mijlocirea mitropolitului Longhin Brancovici a fost dus la Tîrgoviște unde contribuie cu bogățiile lui cunoștințele filologice exprimate în prefața „Antologhionului” slavon din 1649, tipărit de Matei Basarab pentru popoarele slave sud-dunărene. Dar alături de primele tipăriri slavone de Veneția există în biblioteca mănăstirii și cărți românești, de pildă Cazania lui Varlaam, Viețile Sfinților de Dosoftei, iar dintre cărțile de cult sînt amintite într-un inventar din 1730 o evanghelie bătrînă (1682 ?) un apostol (1713 ?). „Pravila” din 1652 pare a fi intrat în bibliotecă prin donație, la finea sec. XIX. În schimb, pe Nomocanonul manuscris slav din sec. XV de sub cota 19 fostă 21 sînt multe glose marginale în limba română, majoritatea databile din sec. XVII, dovada deseii lui întrebuintări în cazuri de judecată canonică. Tot astfel și „Liturgierul cu tipic” (sec. XVI, cota 13 fost 5) care, asemenea „Slujnicului” mitropolitului Ștefan al Ungrovlahiei, ne oferă exemple tipiconale în românește din timpul introducerii limbii române în Biserică. Nu mai pomenim de alte cărți și obiecte prețioase aduse în decursul vremii la mănăstire, unele din Moldova, altele de la București, din Făgăraș, din Bihor etc. Cititorul va putea vedea în această privință mai multe informații, din care și frumoase reproduceri în culori în cartea „Monografia mănăstirii Hodoș-Bodrog” tipărită de Episcopia Aradului în anul 1980 cu o precuvîntare a P. S. Dr. Vișarion Aștileanu.

Pr. prof. T. Bodogae

Postul și foloasele lui

(Continuare din pag. 1)

vărat trebuie împreună cu rugăciunea (I Cor. 7, 5), și că el trebuie ținut în așa fel, încît să nu primejduiască sănătatea omului (I Tim. 5, 23).

Ne este de mult folos să nu uităm că postul adevărat trebuie să fie și trupesc și sufletesc, constînd deci din înfrînarea poftelor trupului și în același timp din întărirea sufletului în lupta lui cu tot ce este dăunător adevăratei vieți creștine (I Cor. 9, 25—27; Rom. 6, 12—13).

Pe temeiul Sfintei Scripturi, postul trupesc poate să fie, după asprimea lui: *ajunare desăvîrșită* (totală), adică atunci cînd nu mîncăm și nu bem nimic, cel puțin o zi întreagă (Ieșire 34, 28; Matei 4, 2); *ajunare parțială*, adică reținerea numai de la unele mîncăruri (Daniil 4, 2—3; Matei 3, 4; Marcu 1, 6; I Cor. 8, 13; Rom. 14, 21); *postul comun*, care înseamnă înfrînare de la mîncărurile de dulce, și *postul ușor*, cînd se fac dezlegări la vin, pește și untdelemn, la anumite sărbători care cad în vremea posturilor mari de peste an.

Sfînta Biserică a rînduit zile și răstimpuri de post, după cum urmează: zilele de *miercuri și vineri* din fiecare săptămînă, în amintirea vînzării și răstignirii Mîntuitorului; *postul Sfințelor Paști*, în amintirea patimilor Mîntuitorului și pentru pregătirea sufletească și trupescă trebuitoare sărbătoririi Sfințelor Paști (șapte săptămîni); *postul Nașterii Domnului* (șase săptămîni), timp de pregătire pentru sărbătorirea cu

vrednicie a acestui praznic; *postul Sfintei Marii Mari* (1—14 august), pregătitor pentru sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului și *postul Sfinților Apostoli*. De asemenea, Sfînta Biserică a rînduit post la *29 august* (Tăierea capului Sfințului Ioan Botezătorul) și la *14 septembrie* (Înălțarea Sfintei Cruci) deoarece postul este un semn de tristare (Matei 9, 14—15), el și trebuie ținut în acest duh de creștinească înțelegere și de aleasă simțire pregătitoare pentru neasemuite bucurii duhovnicești.

De neuitat trebuie să ne fie și aceea, că creștinul rămîne îndatorat să țină numai posturile rînduite de Sfînta Biserică, iar pe acestea să le țină și în duhul cerut de Sfînta Biserică, care vede în ele un mijloc de curățire de patimi și de desăvîrșire morală. *Postul este trebuitor și sănăttii noastre*; el este cerut chiar de buna noastră viațuire trepească și sufletească. Dar, pentru creștin, el înseamnă o datorie cerută lui de Dumnezeu și de Sfînta Biserică. Postul este și un act de cinstire a lui Dumnezeu, căci renunțarea voluntară pe un anumit timp de la anumite mîncăruri și băuturi și de la anumite plăceri, se face din iubire față de Dumnezeu și în scopul desăvîrșirii morale proprii.

„Află, creștine, că ingerii sînt pazitorii și paznicii apropiați ai casei celui ce postește. De aceea să iubim înfrînarea ca să fim iubiți de ingeri” (Asterie al Amasiei).

Domnul, de viață făcătorul

(Continuare din pag. 1)

a lui, de ceea ce nu-și dăduse el, de ceea ce nu-și putea da el, de ceea ce era darul lui Dumnezeu, un dar dat dintr-o mare iubire, nu la cerere, nu din constrîngere, nu din obligație, nu ca pe un drept. Un dar, o taină, o mare taină, din aceeași categorie cu tainele în care e îmbrăcat Dumnezeu.

Isus Hristos este viața lumii. Sub forma aceasta, înainte de orice altă formă, El circula incognito printre noi. Așa îl întîlnim mereu, în noi înșine și în aproapele. Sîntem chemați să-L recunoaștem în noi și în aproapele. Să ne recunoaștem toți fii ai lui Dumnezeu (Rom. 8, 19) și chipuri ale lui Dumnezeu, incognito, unii în alții, unii pentru alții. Despre aceasta vom fi întrebați la Judecata din urmă, după cum ne asigură chiar El prin evanghelistul Matei (Matei 25). Ne-am comportat unii față de alții ca față de El, ca față de Dumnezeu? L-am văzut și L-am slujit pe El în aproapele nostru? Sîntem chemați să-L exprimăm pe El prin viața noastră, să-L lăudăm și să-L slujim pe El slujind viața dimprejurul nostru. Sîntem chemați să fim toți „trupul” Său (I Cor. 6, 20), o unitate (Ioan 17, 11). De aceea sîntem responsabili nu numai pentru viața noastră, ci pentru viața tuturor purtătorilor de viață, aici, acum și în vecii vecilor. Căci, în noi și în alții, în noi și în Dumnezeu, viața e dumnezeiască, sfîntă, se bucură de imunitate absolută.

Cînd Sfînta Scriptură spune: „Puternici sînteți și toți fii ai celui prea înalt” (Ps. 81, 6) — în alte traduceri: „Dumnezei sînteți” — înțelege tocmai acest lucru: că sîntem purtători de viață, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Sfinții Părinți,

de la Sf. Atanasie cel Mare încoace, repetă toți: „Dumnezeu s-a făcut om, pentru ca omul să se facă Dumnezeu”. Învățătura ortodoxă a îndumnezeirii omului — *theosis* — nu e utopie teologică, sau o prea mare îndrăzneală, sau o aroganță lipsită de temeiuri. Ea are în vedere recunoașterea de către om a prezenței lui Dumnezeu în el și *viața* e forma cea mai directă a acestei prezențe.

Sîntem chemați să recunoaștem în *viață* pe Dumnezeu, miracolul, divinul din noi. Acel divin care, recunoscut, trăit, reimpărat prin Sfînta Euharistie (Ioan 6, 51), face din om o ființă în permanentă creștere, în nelimitată creștere, pe măsura iubirii care, înflorînd în noi, e în expresiune fără limite. De aceea Isus spune că a venit, ca oamenii „viață să aibă și din belșug să aibă” (Ioan 10, 10), adică să fie conștienți de dumnezeiescul din ei, să celebreze viața, s-o înmulțească, s-o laude, s-o trăiască în dăruire, în generozitatea cu care le-a fost dată, să fie apostoli ai vieții. Așa vor fi apostoli ai lui Isus Hristos — viața lumii, Dătătorul de viață.

Viața e în noi o anamneză permanentă: ne aminteste de Cel care ne-a dat-o. Amintindu-ne îl comemorăm pe Dătătorul de viață în fiecare clipă a existenței noastre și ne reînnoim comuniunea cu El, cu Viața, prin Euharistie afirmînd eternitatea vieții și a lui Dumnezeu și nemurirea noastră.

Lauda vieții, slujirea vieții, e lauda Domnului, slujire lui Dumnezeu. Nici nu mai este nevoie să spunem, că tot ceea ce amenință viața, tot ceea ce o distruge, e păcat împotriva Domnului, de viață făcătorul. Acel păcat despre care Isus însuși ne spune că e singurul care nu se iartă (Marcu 3, 29).

Simbolul Credinței

(Continuare din pag. 1)

structurii lumii actuale, înnoirea ei totală, deci continuând a fi tot lume, dar cu totul nouă. Cerurile, luind foc, se vor nimici, iar stihile aprinse se vor topi. Dar noi așteptăm, potrivit făgăduințelor Lui (ale Domnului), ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea" (II Petru 3, 13). Nu lumea în sine trece, ci „fața (chipul) acestei lumi trece” (I Cor. 7, 31). „Și am văzut un cer nou și un pământ nou. Căci cerul cel dintii și pământul cel dintii au trecut” (Apoc. 21, 1).

Atunci, la sfârșit, „morții vor învia nescricăcioși, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nescricăciune și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest (trup) stricăcios se va îmbrăca în nescricăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: Moartea a fost înghițită de biruință” (I Cor. 15, 52—54; — Is. 25, 8; Os. 13, 14; Rom. 6, 9; Evr. 2, 14). De aceea „să dăm mulțumire lui Dumnezeu care ne-a dat biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos” (I Cor. 15, 57).

Lumea cea nouă, nescricăcioasă, nu mai stă sub imperiul ordinii lumii vechi a legilor naturale, pe care în bună parte le cunoaștem și le înțelegem, legi ale compunerii, evoluției și descompunerii lucrurilor și ființelor de aici, ci lumea cea de după aceasta va fi radical înnoită și schimbată la față (I Cor. 7, 31), transfigurată; ea, lumea, depășește puterea de înțelegere omenescă de acum, fiind o înnoire, o transfigurare a tuturor, a cerului și a pământului și, așa fiind, firește că nu poate fi înțeles decât numai prin bunătatea și dreptatea, înțelepciunea și atotputernicia lui Dumnezeu, al Căru har „este viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru” (Rom. 6, 23).

Viața veșnică este numită și odihnă în Dumnezeu și odihnă veșnică, nu pentru că ar fi neactivitate, ci pentru că este complet lipsită de orice tulburare, de orice neliniște și îngrijorare, de orice frământare sau zăbucium; este odihnă pentru că lupta împotriva răului și nesiguranței a încetat definitiv, izbînda s-a cîștigat și s-a asigurat, viața fericită

mergînd înainte neabătută, în veci, în atmosferă divină.

La întrebarea: De ce este așa?, răspunsul nu poate fi, în ordinea credinței, decît: Așa este bine să fie, fiindcă este gîndul și voința lui Dumnezeu Cel care, și aici și dincolo, deși în chipuri diferite, „este peste toate și prin toate și întru noi toți” (Efes. 4, 6), și „de la El și prin El și întru El sînt toate” (Rom. 11, 36); și aici și dincolo, „El dă tuturor viață și suflare și toate... Căci în El trăim și ne mișcăm și sîntem” (F. Ap. 17, 25, 28). Astfel, aici, avînd noi stări și daruri, slujiri și lucrări felurite, „dar este același Dumnezeu Care lucrează toate în toți” (I Cor. 12, 6); iar dincolo, în viața veșnică, același Dumnezeu se răsfrînge în toți, nespusa fericire paradisiacă a celor rămași uniți cu Domnul nefiind doar o privire pasivă a unei străluciri oarecare, ci vederea lui Dumnezeu este contemplare activă și cu negrăită bucurie a mării dumnezeiești, a binelui, adevărului și frumuseții absolute, și o ridicare continuă și nesfîrșită spre necuprinsa slavă absolută a lui Dumnezeu, cum zice Apostolul: „Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului” (II Cor. 3, 18).

Desigur, gîndurile și căile Domnului sînt minunate și nepătrunse de nimeni; le cunosc numai cei cărora El se descopere și în măsura în care se descopere, potrivit înțelepciunii Sale. „O, adîncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cît sînt de necercetate judecățile Lui și cît de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gîndul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?... A Lui să fie slava în veci. Amin” (Rom. 11, 33—34, 36; Is. 40, 13).

Cuvîntul *Amin*, cu care se încheie Simbolul Credinței, înseamnă: *asa este și așa să fie; adevărat, adevărat este sau acesta este adevărul*. Obșnuit, cu *Amin* se încheie rugăciunile și doxologiile. Uneori, *Amin* stă chiar la începutul de declarație cu mare autoritate: „*Amin, amin* (Adevărat, adevărat grăiesc...)” (Expl. Ioan 3, 5, 11; 5, 19; 6, 47; 8, 51 etc.). În Simbolul Credinței, *Amin* cuprinde, concentrat, declarația Bisericii infailibile: Acesta este adevărul credinței ortodoxe.

Tradiția și exigențele ei

(Continuare din pag. 1)

care ați primit-o, în care și stați” (I Cor. 15, 1). Tradiția nu depinde deci de imaginația credinciosului, ci de ceea ce Iisus Hristos a făcut, de ceea ce El face și de ceea ce El pregătește, ca realitate ultimă: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mîinile noastre au pipăit despre Cuvîntul vieții aceea vă vestim” (I Ioan 1, 1). Ea nu depinde nici de utilitatea ei socială și de audiența ei publică. Chiar dacă lumea pretinde că nu are nevoie de mesajul Tradiției sau refuză acest mesaj, Biserica are rațiuni proprii de a propovădui fără încetare Vestea cea bună a Noului Testament. Căci ea reprezintă „legea lui Hristos” (Gal. 6, 2), în perspectiva căreia lumea este judecată.

Această tradiție este apropiată și purtată într-un mod specific, nou de fiecare generație de credincioși. Memoria istoriei mîntuirii nu trebuie să fie pierdută, ci trebuie să fie păstrată cu fidelitate. Biserica însă nu vede în credincioșii ei simpli gardieni ai unei tradiții stabilite în trecut, a experienței părinților lor, oricît de mare ar fi valoarea și importanța acestei experiențe. Este important ca credincioșii de azi să se întorcă spre istorie, să actualizeze ceea ce strămoșii și părinții lor au crezut și creat. Aceasta este nu numai un semn de venerație pentru înaintași, ci și o necesitate spirituală de a retrăi în „comuniunea sfinților”, în unitate de gîndire și de viață cu predecesorii. Dar fiecare generație este chemată să medieze această tradiție în modul ei

propriu. Această mediere nu este o simplă repetare a trecutului, sau o acumulare de elemente superficiale, ci reprezintă un act de autoidentificare și de auto-mărturisire. Fiecare generație trebuie să se recunoască în mod autentic în *practica* de totdeauna a Bisericii. Unele forme culturale în care s-a fixat tradiția în trecut nu mai corespund cu situațiile noi istorice. În fiecare epocă se pot ivi forme instituționale noi de a păstra și comunica tradiția ca *practică* a unei generații. În principiu, credincioșii nu pot avea încredere în tradiție decît dacă aceasta lasă loc între practica de totdeauna și practica lor, sau cu alte cuvinte între istoria mîntuirii universale și istoria mîntuirii personale. Căci mîntuirea universală și cea personală sînt inseparabile. De aceea, practica Bisericii impune această dialectică între adevărul dumnezeiesc neschimbător și istoria umană totdeauna nouă și schimbătoare. Nici simplificarea (sau exagerarea) abuzivă a tradiției de totdeauna, nici simplificarea (sau exagerarea) disproporționată a realității umane a credincioșilor din fiecare epocă.

Tradiția presupune, așadar, responsabilitate personală nu numai de a afirma ceea ce s-a petrecut în trecut, ci de a fi martor și trăitor a ceea ce Dumnezeu face pentru noi. Fiecare să-și cerceteze fapta sa, practica sa, căci fiecare își va purta sarcina sa” (Gal. 6, 4—5). A aminti faptul că viața creștinului vine de la Dumnezeu, ca dar al Său, este

Despre Liturghia Darurilor mai înainte sfințite

Atît de mari erau credința și evlavia credincioșilor din primele veacuri creștine încît, dorind să țină cu toată asprimea postul Sfințelor Paști, voiau să se lipească pînă și de dulceața cîntărilor luminoase ale Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur și Liturghiei Sf. Vasilie cel Mare. Pe de altă parte, însă, doreau fierbinte să se cuminece zilnic și peste săptămînă, sau cel puțin miercuri ziua care amintește de hotărîrea prinderii Mîntuitorului, și vineri, ziua care ne aduce aminte de răstignirea Sa. Dar Biserica admite cuminecarea credincioșilor sănătoși numai în cadrul Sfinței Liturghii, iar pentru postul Sfințelor Paști a hotărît ca de duminică pînă sîmbătă să nu se officieze Liturghiile amintite. Astfel, spre împăcarea ambelor dorințe evlavioase ale credincioșilor, a luat ființă o liturghie a postului, cu cîntări puține și foarte reținute, creatoare ale unui sentiment al tainei, Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

La început nu a avut cîntări, ci a constat numai din rugăciuni rostite înainte și după cuminecarea cu pinea și vinul prefăcute în trupul și singele Mîntuitorului Hristos la o liturghie a Sfințului Vasilie cel Mare, oficiată în duminica anterioară. Ca și în zilele noastre, în această liturghie preotul se ruga ca, odată cu partea din prescură numită *agneț*, scoasă pentru acea liturghie, să se sfințească, adică să fie prefăcute și agnețele care aveau să fie întrebunțate la liturghiile (Darurilor înainte sfințite) din zilele de peste săptămînă; cel puțin două agnețe: pentru miercuri și vineri. La timpul convenit preotul umezea deplin aceste agnețe cu sfințul singe din potir și le păstra într-o cutiuță (chivot) pe sfința masă din altar. (La fel face și acum).

Cu timpul, rugăciunilor cuminecării li s-au adăugat și alte rugăciuni; de asemenea și cîteva cîntări (rugăciuni cîntate), dar foarte liniștite (cum afirmam la început) creatoare de atmosferă tainică. Cel care a dat acestei Liturghii alcătuirea definitivă a fost Sf. Grigorie cel Mare, numit și Grigorie Dialogul, episcopul Romei, mort în anul 604. Dar această Liturghie a luat ființă în răsarit, unde, în prima ei alcătuiră a cunoscut-o însuși Sfințul Grigorie Dialogul, pe cînd a viețuit la Constantinopol.

Liturghia Darurilor mai înainte sfințite începe cu slujba Vecerniei. Pe lîngă psalmul 104 se mai citește și psalmii catismei 18, grupați în trei stări. Cînd, la starea treia, cititorul ajunge la versetul „închina-ne-vom la locul unde au stat picioarele Lui”, se oprește; în altar se sună clopoțelul și, în timp ce credincioșii îngenunchează cu mare umilință, preotul ia discul pe care mai înainte a așezat unul dintre agnețele din chivot și-l duce — cu evlavioasă frică — la proscomidiar. Acolo

toarnă vin și apă în potir și apoi atît discul cît și potirul.

Se sună iarăși clopoțelul; credincioșii se ridică și se închină, iar cititorul continuă starea a treia a catismei.

După imnul „Lumină lină” și intrarea cea mică, se citește paremia întâia, din Cartea Facerii. Conținutul acestei parerii ne amintește de starea sufletească apăsătoare a oamenilor de după căderea lui Adam și Evei. Apoi, spre întărirea tuturor, preotul rostește: „Înțelepciune!”, cuvînt

și serafimi, aci dăm glas conștiinței că liturghia pe care o aducem noi (preot și credincioși mireni) este dublată de liturghia pe care o aduc înseși puterile cerești, adică sfinții îngeri, arhieru jertfitor (și jertfă) fiind, atît pe pămînt cît și în cer, Iisus Hristos. Într-adevăr, Heruvicul începe chiar astfel: „Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc”...

După ce a cădit, preotul face acum intrarea cea mare cu Darurile mai înainte sfințite. Se sună clopoțelul, toți credincioșii îngenunchează și însuși cîntarea se oprește. Sînt momente de negrăită dar reținută trăire duhovnicească. Intrînd în altar, preotul așază discul și potirul pe sfința masă; se sună din nou clopoțelul, credincioșii se ridică în mare reculegere și cîntărețul continuă: „Cu credință și cu dragoste să ne apropiem”...

Într-adevăr timpul mult dorit al împărtășirii cu Darurile mai înainte sfințite este aproape. După ectenia pregătitoare pentru împărtășire (cuminecare) și după întărirea sufletească prin rugăciunea „Tatăl nostru”, preotul ne face atenție cu mare cutremurare: „Să luăm aminte cele mai înainte sfințite, Sfințele, sfinților!” Adică, acum Sfințele Taine urmează să fie dăruite creștinilor dreptmăritori. Căci, după cum a învățat de la Sf. Apostol Pavel, Biserica îi numește pe fiii ei „sfinți”. Însă

care ni-l aduce în minte pe Iisus Hristos, înțelepciunea lui Dumnezeu Tatăl. Ca să întărească și mai mult în noi acest înțeles, preotul se întoarce spre credincioși, țînd o luminare aprinsă, și rostește: „Lumina lui Hristos luminează tuturor”. Tot în acest scop, dar și spre zidire morală, se citește și a doua paremie, de la pîdele lui Solomon, carte care, prin înțelepciunea cuprinsului ei, ni-l aduce în minte (simbolic) tot pe Iisus Hristos.

Terminîndu-se și această paremie, preotul îngenunchează (la fel și credincioșii mireni) și se roagă, cîntînd cu profundă emoție: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tîmia înaintea Ta”... Urmează apoi ectenia „Să zicem toți”... în care ne rugăm și „pentru cei chemați” la Botez, numiți și „cei către luminare” (prin Botez). Desigur că în zilele noastre nu mai participă la Liturghie oameni nebotezați, dar în conștiință fiecare ar trebui să ne considerăm numai un „chemat” către o continuă desăvîrșire a luminării, de care sîntem departe. Dar Biserica și capul ei, Hristos, ne numește, totuși, „credincioși”, iar mai tîrziu chiar „sfinți”, și prin glasul preotului ne îndeamnă: „Cîți sîntem credincioși, iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm”.

Liturghia Sfințului Grigorie Dialogul are și un „Heruvic”. În timp ce în Heruvicul celorlalte două liturghii afirmăm că închinăm (simbolizăm) pe heruvimi

aceștia recunosc că nu sînt vrednici a fi numiți sfinți și cîntă: „Unul (este) sfințit, Unul (este) Domn: Iisus Hristos”...

În timp ce preotul se cuminecă, la strană se cîntă îndemnul: „Gustați și vedeți că bun este Domnul”... Apoi preotul cheamă pe credincioși să vină și ei la împărtășire, dar nu nepăsători, ci le spune: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați”. După cîntarea bucuriei anticipate „Bine voi cuvînta pe Domnul”... urmează însăși mult dorita împărtășire cu Hristos, sub forma Darurilor („Sfințelor Taine”) sfințite în liturghia din duminica precedentă.

După cuminecare preotul și credincioșii sînt plini de o aleasă bucurie. Cîntarea „Piinea cea cerească”... devine ceva mai vioaie, iar prin Rugăciunea Amvonului, preotul cere de la Dumnezeu putere ca partea care a rămas din calea postului să o săvîrșim luptînd lupta cea bună și „fără osîndă să ajungem a ne închina și sfinței învieri” (la Paști).

Urmează cîntarea de recunoștință a mulțumire „Fie numele Domnului binecuvîntat”, după care se face cuvînta încheiere.

Liturghia Darurilor mai înainte sfințite își păstrează chipul unei liturghii a postului, cînd — între alte îngrijiri — avem și grija de a cînta și rosti foarte liniștit, cu mare reținere și profundă cuviință.

Gheorghe Șoima

extrem de important pentru identitatea creștină. Dar și mai important este faptul că creștinul devine „purător de dar”, prin credința sa personală, prin spiritualitatea sa comunitară.

În fine, tradiția, ca *practică* a Bisericii nu este un proces închis. Tradiția nu este un mit, dar nici o structură ermetică. În practica ei, Biserica trebuie să lase loc pentru experiența generațiilor viitoare. Transmiterea tradiției este un act capital pentru Biserica. Biserica pune totul în joc cînd este vorba de propovă-

duirea Evangheliei: „M-am făcut tuturor totul, ca, oricum, să mîntuiesc pe unii din ei. Fac totul pentru Evanghelie, ca să am și eu parte de ea” (I Cor. 9, 22—23). Credincioșii tineri se întrebă adesea ce importanță are tradiția ortodoxă care a decis cultura și spiritualitatea românească de altădată.

La Biserica, tinerii și copiii sînt invitați și primiți, alături de părinții lor, nu doar să asculte o lecție despre credința exemplară a strămoșilor și sfinților, ci să preia ei această credință, să se

regăsească ei înșiși în practica părinților. Biserica este astfel o comunitate istorică vie care leagă generațiile între ele, care le împletește și le înlănuiește în această mediere continuă a credinței. Ea este fidelă față de trecut, dar în același timp oferă loc generației tinere, de credincioși, dîndu-i posibilitatea să introducă poezia ei, cultura și arta ei în *practica* bisericăscă. Tradiția stabilită devine astfel deschisă față de imaginația și spontaneitatea credincioșilor de orice vîrstă.

ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda

Prea Fericitului Părinte

IUSTIN

Patriarhul Bisericii

Ortodoxe Române

— Miercuri, 20 ianuarie 1982, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe Em. Sa rabinul dr. Arthur Schneider de la New York, președintele Fundației Apel pentru Conștiință, vice-președinte al Congresului Mondial Evreiesc, însoțit de D-I Gordon Guterman, membru în Consiliul Fundației.

— Joi, 21 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul și P.C. Pr. prof. Al. Ciurea, a luat parte la un dejun oferit de Ambasada Suediei din București.

— Marți, 2 februarie a.c., Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe Rev. Robert Brown, noul preot al bisericii anglicane din București. A fost de față P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

Nicolae Titulescu

(Continuare din pag. 1)

re la ultimele răscoale țărănești, se oferea să le susțină sătenilor doljeni năpăstuiți procese în mod gratuit, așa după cum reieșea din anunțul ziarului său „Țăranul”.

În timpul primului război mondial a sprijinit cu tenacitate intrarea României în conflagrație de partea Antantei, intrucît această alianță susținea dezideratul multiseclar: unirea Transilvaniei cu România. După încheierea Păcii de la București, N. Titulescu se stabilește la Paris, în vederea continuării luptei pentru desăvîrșirea unității statale. În Consiliul Național Român ce-l avea președinte pe Tache Ionescu, N. Titulescu a fost unul dintre cei mai activi membri. În 1920, în calitate de prim delegat la Conferința de pace de la Paris, în urma strădaniilor depuse, semnează la 4 iunie Tratatul de pace de la Trianon, cu Ungaria, N. Titulescu reputînd primul mare succes diplomatic.

În anul 1922 a fost numit ministru plenipotențiar la Londra și în același timp reprezentant permanent al României la Societatea Națiunilor, ajungînd de fapt conducătorul politicii externe românești. În acești ani a apărut ca perseverență interesele economice și politice românești, raportînd două succese de prestigiu în favoarea patriei sale: plata reparațiilor de război și procesul optanților unguri.

Ca o consecință firească a stimei de care se bucura în lumea diplomaților, N. Titulescu devine în 1930 președinte al Adunării Generale a Societății Națiunilor,

în această funcție fiind reales și în anul următor, fapt fără precedent la Liga Națiunilor. Cu acel prilej N. Titulescu declara: „Marea cinste pe care ați făcut-o țării mele și mie însumi, chemîndu-mă să prezidez din nou lucrările acestei mari adunări, îndepărtîndu-vă cu totul excepțional de la tradiția de nereeligibilitate a președintelui, imi inspiră grațitudine care nu s-ar putea trece în cuvinte”.

Pentru salvagardarea păcii, N. Titulescu sprijină Conferința internațională a dezarmării, care și-a început lucrările la Geneva în ziua de 2 februarie 1932, participînd 61 de țări. Între propunerile constructive figurau: reducerea armamentelor mondiale, interzicerea bombardamentelor aeriene și a armelor de distrugere în masă.

Datorită prestigiului internațional, în 1932 regele Carol al II-lea îi oferă lui N. Titulescu funcția de ministru de externe. În noua funcție caută să îmbunătățească relațiile de bună vecinătate cu Uniunea Sovietică. Un prim pas s-a făcut la 9 iunie 1934, cînd s-au reluat relațiile diplomatice cu U.R.S.S.

N. Titulescu s-a opus cu îndrăjire curentului revizionist susținut de Germania, Italia, Ungaria horthystă, care cereau revizuirea tratatelor de pace. În vederea menținerii statu-quoului a căutat să strîngă legăturile cu țările vecine, îndeosebi cu statele ce făceau parte din Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică.

De altminteri, prin intermediul

pactelor mai mici sau mai mari Briand-Kellog — războiul să nu fie un mijloc de rezolvare a litigiilor dintre state, iar diferențele dintre țări să se soluționeze pe calea tratatelor), N. Titulescu a sprijinit acest principiu al securității colective. România a aderat în 1928 la pactul Briand-Kellog, proiectul de răspuns fiind elaborat de N. Titulescu, din care redăm un fragment: „Guvernul regal consideră de dator să aducă un omagiu noile inițiative a Franței și a Statelor Unite de a prohibi războiul ca instrument de politică națională în scopul satisfacerii intereselor egoiste, precum și eforturilor depuse de toate statele al căror ajutor prețios face ca această inițiativă să poată fi încoronată de succes. România care nu aspiră decît la pace, prin muncă și demnitate, salută semnarea noului tratat ca pe un eveniment din cele mai importante în mersul lumii spre o asociere universală”.

Datorită opoziției interne și externe, de dreapta, la 29 august 1936, N. Titulescu a fost înlăturat din postul de ministru de externe, România pierzînd pe cel mai talentat diplomat al perioadei interbelice. Grav bolnav se retrage pentru tratament în Elveția, iar după aceea se stabilește în Franța, asistînd de acolo, nepunctuos, în 1940, la pierderile teritoriale ale țării, prăbușindu-se un ideal pentru care luptase cu tot devotamentul.

Zdrobit de durere, se stinge în orașul Cannes, la 17 martie 1941.

ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda

Înalt Prea Sfințitului

ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

Între 25—28 ianuarie 1982, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a luat parte la lucrările Comitetului pregătitor al „Conferinței mondiale a religiilor pentru apărarea darului sacru al vieții, împotriva unei catastrofe nucleare”, care a avut loc la Moscova. Au participat membri ai Comitetului pregătitor din UR.S.S., U.S.A., India, Anglia, Norvegia, Suedia, Belgia, Franța, Sri Lanka, Mongolia, Siria, Ungaria, Bulgaria, Cipru, Etiopia, Polonia, Finlanda, R.F. Germania, Canada etc. Conferința va avea loc între 10—14 mai 1982.

Între 15—20 februarie 1982, I.P.S. Sa în calitate de membru al Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, a luat parte la lucrările acestui Comitet la Geneva—Elveția. Cu acest prilej a avut întrevederi și cu D-I Glen Garfield Williams, secretarul general al Conferinței Bisericilor Europene, și cu I.P.S. Mitropolit Damaschin Papandreu, Directorul Centrului Patriarhiei Ecumenice de la Chambes—Geneva.

Duminică, 14 februarie 1982, I.P.S. Sa a luat parte la slujba Sfintei Liturghii oficiată pentru comunitatea ortodoxă română din orașul Lausanne—Elveția, la parohia „Sfinta Treime” nou înființată în acest oraș. La sfîrșitul slujbei I.P.S. Sa a fost salutat de Preotul Teodor Damian și de D-I Ferdinand Polli, membru în Consiliul parohial și Președinte al Asociației de prietenie helvețoromână. A răspuns I.P.S. Mitropolit Antonie care a transmis numeroșilor credincioși prezenți binecuvîntări din partea Prea Fericitului Patriarh Iustin, îndemîndu-i să păstreze credința și tradițiile ortodoxe de acasă. A predicat în legătură cu Evanghelia zilei și la sfîrșit a vorbit despre viața și activitatea Bisericii ortodoxe din țară, oprindu-se în special asupra ultimilor evenimente și asupra ortodoxiei din Transilvania de-a lungul veacurilor.

Cu prilejul vizitei la Geneva, în seara zilei de 20 februarie 1982, I.P.S. Sa a luat parte la comemorarea lui Mihai Eminescu, organizată de parohia ortodoxă română din Geneva. A vorbit Pr. Emil Roman. Au recitat poezii de Eminescu membri ai parohiei, I.P.S. Sa a vorbit despre „Eminescu în cultura română” și legăturile lui cu Transilvania”.

În ziua de 27 februarie 1982, I.P.S. Sa s-a întilnit cu întregul personal din administrația Centrului Eparhial Sibiu și din Institutul Teologic Universitar Sibiu, în cadrul unei recepții la reședința mitropolitană, P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a prezentat pe fiecare în parte, arătînd munca pe care o desfășoară. A răspuns I.P.S. Mitropolit îndemîndu-i pe toți la muncă și la îndeplinirea îndatoririlor cu seriozitate și conștiinciozitate.

După instalarea ca arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului, prima ieșire în Arhiepiscopie a I.P.S. Mitropolit Antonie a fost la parohia Rășinari, Duminică 7 martie 1972, după prînz. I.P.S. Sa a asistat la vecernie, în biserică mare a parohiei și a vorbit credincioșilor veniți să-l întîmpine.

La mausoleul mitropolitului Șaguna s-a făcut la sfîrșit o rugăciune de pomenire a celor trei ierarhi înmormîntați la Rășinari.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

În ziua de 13 ianuarie a.c., P.S. Episcop Emilian a făcut o vizită Excelenței Sale Jakab Antal, Episcopul romano-catolic din Alba Iulia, prilej cu care cei doi ierarhi s-au întîlnit în spiritul bunelor relații de conlucrare ecumenică.

Potrivit tradiției, P.S. Episcop Emilian a vizitat în ziua de 17 ian. a.c., împreună cu colaboratorii de la Centrul eparhial, bisericile din parohiile Benic, Galda de Jos, Ighiu și Sard, sfătindu-se cu preoții și membrii consiliului parohial asupra bunei îngrijiri a bisericilor. Tot cu acest prilej s-a vizitat parohia Craiva unde biserică este închisă datorită alunecărilor de teren și urmează a fi refăcută în noua vatră a satului.

În ziua de 22 ian. a.c., P.S. Episcop Emilian a primit la Centrul Eparhial pe dr. Oliver Crișan, originar din Teiuș, cu soția sa mexicană, în prezent stabiliți în New York, S.U.A., prilej cu care au luat cunoștință de viața biserică din Eparhie, după care a fost vizitat Muzeul Unirii din Alba Iulia.

Personalul Centrului Eparhial a încrustat pe răbojul istoriei Episcopiei de Alba Iulia, împlinirea a șase ani de la instalarea P.S. Episcop Emilian ca Episcop al Alba Iuliei, 42 de ani de preoție și 60 de ani de viață a P.S. Sale, împliniți în 23 nov. 1981.

Cu prilejul prăznirii acestor aniversări P.S. Episcop Emilian, înconjurat de un sobor de preoți, în ziua de 24 ian., a oficiat Sf. Liturghie în Catedrala Episcopală, după care a oferit o agapă frățescă la care au participat: Excelența Sa Jakab Antal — Episcop romano-catolic și Mons. Erőssi Ludovic — prepozit, Directorul Cancelariei Episcopiei romano-catolice Alba Iulia, colaboratori și alți invitați.

În ziua de 10 febr., P.S. Episcop Emilian a primit vizita I.P. Cuv. Arhim. mitrofor Zareh Baronian, vicarul Eparhiei Armene din București, care și-a vizitat credincioșii armeni din Cluj și Alba Iulia, întîlnindu-se în probleme de ecumenism.

În zilele de 22—24 febr. P.S. Episcop Emilian a vizitat șantierul de pictură de la parohia Teaca, prot. Reghin, parohia Deda-Bistra și Mănăstirea Toplița, unde s-a întîlnit cu mai mulți preoți în probleme pastorale și administrative.

DIN VIAȚA BISERICESCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

Binecuvîntări de biserică. — Duminică 31 ianuarie 1982, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit binecuvîntarea bisericii din parohia Girișul Negru, Prot. Oradea, iar duminică, 28 febr. 1982, a celei din parohia Hida, prot. Zalău, ambele ca urmare a lucrărilor de înnoire.

Vizite pastorale arhieresti. — Duminică 14 febr. 1982, chiriarhul a săvîrșit Sf. Liturghie în biserică parohială din Oșorhei și vecernia în filia acesteia, Fughiu, prot. Oradea. S-a făcut și binecuvîntarea noii case parohiale din Oșorhei.

— Duminică 21 februarie 1982, a săvîrșit Sf. Liturghie în biserică din parohia Crasna și vecernia în filia acesteia, Huseni, prot. Șimleul Silvaniei. S-a făcut binecuvîntarea noii case parohiale din Crasna.

Te-Deum de ziua Unirii Principatelor Române. — Duminică, 24 ianuarie 1982, în biserică Sf. Nicolae din Oradea, după Sf. Liturghie, s-a oficiat de către P.S. Episcop Vasile și soborul preoțesc un Te-Deum întru amintirea și cinstirea zilei Unirii Principatelor Române. Însemnătatea evenimentului a fost evocată de chiriarh.

— Între 16—19 februarie 1982 s-au ținut la Centrul Eparhial

cursuri misionare cu un număr de 18 preoți din protopopiatele Oradea, Beiuș și Zalău, la care s-au tratat teme cu caracter pastoral-misionar și s-au dat îndrumări social-patriotice.

Revista românească de spiritualitate ortodoxă „CREDINȚA” (THE FAITH) a Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America și Canada publică în nr. 1—2, 1982, știrea alegerii și instalării ca Mitropolit al Ardealului a I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, cu o scurtă biografie și cu mențiunea că I.P.S. Victorin, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America și Canada a oficiat duminică 7 februarie 1982, în momentul în care la Sibiu aveau loc festivitățile instalării, un Te-Deum în biserică „Sfinta Treime” din Troy, Michigan, în onoarea P.F. Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române, a Sfîntului Sinod și a noului Mitropolit al Ardealului. I.P.S. Antonie a mulțumit în scris Înalt Prea Sfințitului Victorin, de care îl leagă o caldă prețuire și iubire, ca și revistei „Credința”.

NOUȚĂȚI EDITORIALE

În editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1981, a apărut volumul *Descătușarea 1821* de I.P.S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, reunind studii publicate de autor cu privire la revoluția lui Tudor Vladimirescu și la legăturile acestuia cu personalități bisericesti ale vremii, cum a fost episcopul Ilarion al Argeșului, „prim sfătuitor și ajutor” al Domnului Tudor. (217 p.).

În editura Panopticum Press London, 1981, 96 p., au apărut, în limba română, *Poeme de ieri și de azi* de poetul de origine română C. Michael-Titus, comentate și editate de George Alexe directorul revistei „Comuniunea Românească” din Detroit, U.S.A.

În editura pariziană Desclée de Brouwer a apărut cartea Păr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Prière de Jésus et expérience du Saint-Esprit*, Paris 1971, 131 p. cu o prefață de cunoscutul teolog Olivier Clément care începe astfel: „Părințele Dumitru Stăniloae este în mod sigur astăzi cel mai mare teolog ortodox” (p. 7).

La redacție s-a primit *Almanah 1982* editat de parohia ortodoxă română din Göteborg, Suedia, prin grija preotului drd. Ioan F. Stănculescu. Cuprinde, printre altele, un reportaj asupra vizitei P.F. Patriarh Iustin în Suedia, în octombrie 1981, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române.

În editura Refo-Druck Hans Vogler, Tübingen, 1982, a apărut *TESTIMONIA DECUMENICA IN HONOREM OSCAR CULLMANN OCTOGENARII*, 264 p. cuprinzînd și două contribuții românești: I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului cu art.: „Oscar Cullmann, ortodoxia și România” și Pr. Prof. Dr. Ioan Coman cu art.: „Întîlnire cu un ecumenist: Oscar Cullmann”.

În editura Ostkirchliches Institut din Regensburg, R.F.G., (condus de Negr. Albert Rauch) a apărut „ORTHODOXIA 1982” cu numele, datele personale mai importante, funcția și adresa tuturor episcopilor ortodocși din lume, inclusiv a vechi-orientalilor. Potrivit listelor de nume există în momentul de față 1321 episcopi din care 1145 ortodocși și 176 vechi orientali.

La Freiburg, în R.F.G., a apărut studiul Pr. Ioan Dură, paroh al Comunității ortodoxe române din Olanda, intitulat „Voevozii Valahiei și Moldovei și patriarhii ortodocși ai Orientului în a doua jumătate a secolului al XVII-lea” (în limba franceză) 1981, 27 p.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.